

LA MORT DE GUILLEM

Proposta didàctica de Ramon Breu

SINOPSI-COMENTARI

Guillem Agulló i Salvador, un jove de divuit anys militant de l'esquerra independentista i contra el feixisme, és assassinat d'una punyalada al cor per un grup de neonazis l'11 d'abril del 1993. Destrossats, els seus pares, Guillem i Carme, lluitaran perquè no es manipuli la mort del seu fill i perquè no sigui considerada fruit d'una simple baralla entre bandes. El camí, ple d'obstacles i amenaces i enmig d'una guerra bruta mediàtica, estarà a punt de destrossar la família, que haurà d'aprendre a viure fent el dol per la mort d'un fill mentre lluita per la seva memòria, una memòria que de mica en mica esdevé el símbol d'una causa que ells mai no haurien pensat encapçalar.

La pel·lícula està dirigida per Carlos Marques-Marcet, guanyador d'un Goya i tres Premis Gaudí, entre d'altres, i director de "10.000 km", "Tierra firme", "13 dies d'octubre", "Els dies que vindran" o "En el corredor de la muerte". En aquest film, el director s'allunya de l'èpica dels fets, per endinsar-se en la intimitat d'uns pares i deconstruir el seu procés de dol, mentre lluiten per la memòria del seu fill. Per a Marques-Marcet, la ficció és un gran format "per reflexionar com a

comunitat i rellegir la nostra història des de la intimitat", ja que, en molts casos, "els titulars de les notícies i els eslògans no són capaços de captar-ho".

FITXA DE LA PEL·LÍCULA

Títol: La mort de Guillem

Direcció: Carlos Marques-Marcet

Guió: Alfred Pérez-Fargas i Roger Danès

Producció: Lastor Media, SUICAFilms i Som Batabat Produccions, en coproducció amb TV3 i À Punt Media.

Nacionalitat: Catalunya

Any: 2019

Durada: 90 minuts

Música: Tarquim

Muntatge: Carlos Prieto

Fotografia: Àlex García Martínez

Intèrprets: Pablo Molinero (Guillem Agulló pare); Gloria March (Carme Salvador mare); Jany Collado (Guillem Agulló, fill); Mar Linares (Betlem Agulló, germana gran); Bàrbara Calatayud (Carmina Agulló, germana petita); Xavi Giménez (Toni Montesinos); Diego Braguinsky (Virgilio Latorre); Jordi Bateller (Txema Laullón); Carles Martínez (José María Morató); Miguel León (Voro).

<https://www.ccma.cat/tv3/alcarta/pellicules/la-mort-de-guillem/video/6061697/>

PANTALLA D'ACTIVITATS

1. Escriviu la sinopsi de la pel·lícula.
2. Expliqueu l'evolució del pare i la mare d'en Guillem Agulló al llarg de la història.
3. Com interpreteu que després de la mort del noi, la família segueixi posant els coberts o mantenint la cadira a la taula d'en Guillem. Al final, però, el pare retira la cadira d'en Guillem. Què ha passat?
4. Realitzeu un informe sobre la influència del feixisme a l'Estat espanyol després de tantes dècades de democràcia.
5. Valoreu les amenaces i el boicot que rep la família d'en Guillem.
6. En el judici sobrevola la qüestió de que la indumentària del noi assassinat incitava a la violència. Creieu que el tipus de roba que porta una persona ha de ser jutjada per un tribunal? Què hauria de jutjar un tribunal?
7. Quina actuació van tenir els partits democràtics majoritaris davant del cas?
8. Com aprèn la família a viure sense en Guillem?
9. Quines irregularitats observeu en el judici?

Llenguatge i tècniques audiovisuals

1. Quina funció fan las imatges televisives que van apareixent al llarg del film?
2. En les primeres imatges de “La mort de Guillem”, concretament en el minut 2, la càmera segueix el pare per bona part de la casa. Quin moviment de càmera es va fer servir? En què consisteix?
3. En el minut 12 veiem com la Carme, la mare del noi assassinat, camina des del fons d'un llarg passadís per anar a identificar el cadàver del seu fill. Quin significat té aquesta escena?
4. Una mica més tard, en el minut 14, sobre una paret blanca i freda els pares s'abracen de dolor en un angle de l'enquadrament. Justament és la imatge del cartell de la pel·lícula. Expliqueu què es buscava en aquest pla?
5. Comenteu les cançons de ressonàncies de música popular valenciana que van sonant al llarg de “La mort de Guillem”.
6. Per què el director va optar per fer servir molts primers plans dels pares d'en Guillem? Per exemple, observeu els primers plans de la mare en els minuts 68 i 80.

Consulteu aquest blog si teniu algun dubte:

<http://llenguatgecinematografic.wordpress.com/>

TRÀVELING DE LECTURES

“LA MORT DE GUILLEM” ENTRE LA LLUITA I EL DOL

El passat 11 d'abril es van complir 27 anys d'un dels episodis més negres de la nostra història recent: el jove antifeixista i antiracista Guillem Agulló moria assassinat a causa d'una ganivetada al cor propinada per Pedro Cuevas, integrant d'un grup d'extrema dreta sorgit als barris de València. Una família de Burjassot quedava destrossada i Guillem esdevenia tot un símbol en contra del feixisme per a les generacions futures.

Aquest divendres 2 d'octubre, quasi tres dècades després, s'estrena a les televisions d'À Punt, TV3 i IB3 *La Mort de Guillem*, pel·lícula que narra els fets ocorreguts centrant-se especialment en el procés de dol de la família Agulló. Un projecte que ha generat molta expectació i que supera la prova amb nota; no només per parlar d'un fet terrible que cal no oblidar (i més en els temps que corren), sinó per fer-ho amb sensibilitat i tècnica cinematogràfica.

L'encarregat de dirigir el projecte ha estat el català Carlos Marqués-Marcet, que ja va irrompre en el panorama cinematogràfic l'any 2014 amb la seua primera

obra *10.000 KM*, una profunda dissecció de les relacions de parella a distància, triomfadora indiscutible del festival de Màlaga. El director sempre ha mostrat una habilitat única a l'hora d'analitzar i radiografiar les emocions dels seus personatges. I *La Mort de Guillem* no n'és una excepció; al llarg del metratge serem testimonis de la muntanya russa emocional que pateixen els pares de Guillem Agulló en els anys successius a l'assassinat del seu fill. Ens trobem en una llar completament trencada que no serà gens fàcil de recuperar. Com el mateix Marqués-Marcet afirma: "la ficció és un gran format per reflexionar com a comunitat i rellegir la nostra història des de la intimitat".

La pel·lícula comença amb un seguit d'imatges d'arxiu del País Valencià en els anys posteriors a la dictadura franquista amb l'himne de la Muixeranga de rerefons. Perquè la utilització de la banda sonora realitzada per Tarquim és un dels punts forts de la pel·lícula amb tot un repertori de temes d'autors com Pep Gimeno *Botifarra* o Xavi Sarrià que col·locats en moments àlgids ens posaran els pèls de punta en més d'una ocasió. Potser s'abusa un poc d'aquest recurs, el que fa que les primeres cançons que sonen siguin les que generen un major impacte en l'espectador.

Parlant en termes purament cinematogràfics, ningú diria que ens trobem davant d'un telefilm. La posada en escena ha estat pensada per aprofitar al màxim els pocs elements disponibles (no oblidem que la majoria de l'acció transcorre en casa dels Agulló i en els jutjats) i crear significats visuals que la paraula no pot expressar.

Però sens dubte, l'èxit definitiu de la proposta resideix en el magnífic repartiment, destacant sobre tot el treball de Pablo Molinero i Glòria March en el paper dels pares de Guillem. Tots els encerts de la pel·lícula se n'haurien anat en orris si els actors no hagueren estat a l'altura; però el naturalisme i la complicitat que irradien els dos intèrprets mereixen tots els reconeixements possibles. Des d'aquí augurem un gran futur per a Glòria March, que ha estat el gran descobriment de la pel·lícula, en el que suposa el seu primer paper principal en el cinema.

Cal ser honestos, és una pel·lícula dura de veure, la càrrega dramàtica és constant i quasi no ens dona treva. Deixant de banda els moments inicials de tranquil·litat i felicitat que ens fan preveure la tragèdia, el film no para de colpejar-nos amb les desgràcies de la família Agulló. Però tot aquell espectador que sigui capaç de superar-ho i fer aquest viatge emocional amb els personatges es veurà gratament recompensat.

Jaume R. Lloret "La mort de Guillem" entre la lluita i el dol. Directa 2-10-2020

Activitats

1. Esteu d'acord amb la crítica que acabeu de llegir? En quins aspectes esteu més d'acord i amb quins menys? Hi ha alguna qüestió en què no us havíeu fixat?
2. Creieu que tal com diu el director, *la ficció és un gran format per reflexionar com a comunitat i rellegir la nostra història*.

3. Escolliu una pel·lícula i feu-ne vosaltres la crítica prenent com a exemple la crítica de "La mort de Guillem".

LES DIFICULTATS DELS RODATGE

Guillem Agulló era un jove antifeixista, nacionalista, esportista, va arribar a estar preseleccionat en natació per als Jocs Olímpics de Barcelona del 1992. Un any després va morir com a conseqüència de la punyalada que li va clavar al cor el neonazi Pedro Cuevas a la població castellonenca de Montanejos. Tenia 18 anys. Aquell crim va marcar tota una generació. Cuevas va ser condemnat a 14 anys de presó per homicidi, però va sortir al cap de quatre per bon comportament. El tribunal va entendre que va ser una baralla juvenil, sense implicació política.

No obstant això, "Guillem, jódete" es va convertir aviat en una ominosa pancarta, un crit provocador de l'extrema dreta valenciana que perviu encara avui. Aquesta pintada ha tornat ara a Burjassot, la població natal del jove independentista, amb motiu del rodatge de *La mort de Guillem*, la pel·lícula per a televisió dirigida per Carlos Marqués-Marcet (Goya com a millor director novell per *10.000 km*). Aquest crit és el motiu pel qual ha renunciat el primer noi que va ser triat en el càsting per interpretar el que va ser militant antiracista del col·lectiu Sharp.

"Just abans de començar els assajos, el noi ens va dir que no ho podia fer perquè tenia por de ser un altre Guillem", recorda Marc Roma, de Som Batabat, productora, en col·laboració amb Lastor Media i Suicafilms, d'una pel·lícula que ha rebut l'ajuda de les televisions autonòmiques valenciana, À Punt, i catalana, TV3. "El rodatge viu sota l'amenaça. No és fàcil. La realitat es filtra", assenyala Rafa Molés, de Suicafilms. Marqués-Marcet també recorda que durant la filmació d'una manifestació a Burjassot una dona els va increpar i els va demanar que marxessin i expliquessin la vida d'algú altre. Algú va estampar el nom de Vox, la formació d'extrema dreta i tercera força política al Congrés de Diputats, sobre una pintada en homenatge a la figura del jove. "Notes la violència", comenta el director, després d'acabar de filmar una de les escenes del polèmic judici contra Cuevas i els seus amics d'extrema dreta, que eren amb ell a Montanejos i que van ser absolts.

No deixa de sorprendre la fumera que hi ha al saló d'actes de l'Institut de la Ciutat l'Aprenentatge, de València, que ha estat adaptat per a la pel·lícula, amb un pressupost que de moment és de 850.000 euros. L'espai recrea la sala habilitada de l'extinta Bancaixa de Castelló on es va fer la vista. Llavors, a mitjans dels noranta, encara es fumava a tot arreu.

Yani Collado no va participar en aquestes escenes del judici, lògicament. Al principi, havia d'encarnar un amic del Guillem, però l'imprevist d'última hora el va catapultar al paper del jove mort fa 26 anys. Aprofitant aquestes escenes, Collado va comparèixer aquest dimecres amb els pares, Guillem Agulló i Carme Salvador, davant dels mitjans de comunicació. Té 23 anys i milita en el moviment antifeixista i antiracista Sharp, com el Guillem. Fins i tot hi té certa semblança

física. Fins al punt que, mig de broma, algú va dir que havia d'interpretar-se sobretot a si mateix. Ell no és actor professional, com bona part del repartiment. Corpulent, rialler, Collado assenyala que coneixia la figura d'Agulló tot i que ara ha hagut de descobrir la seva faceta més íntima. Afegeix que entén que potser els pares se sentissin còmodes amb la seva presència.

Els pares de Guillem Agulló s'han mostrat en tot moment contents amb el projecte cinematogràfic. "Estem satisfets perquè el Guillem representa el motiu pel qual hem de seguir lluitant davant l'auge de l'extrema dreta. La ferida es reobre, però en positiu", diu el pare. "La pel·lícula ens permet arribar a molta gent a qui no podríem accedir per explicar la veritat i que se sàpiga que no va ser una baralla entre joves, sinó un crim polític. L'assassí tenia una ideologia", comenta la mare.

Pedro Cuevas, l'home que va matar el Guillem, va ser un dels 18 processats el 2014 per tinència il·lícita d'armes prohibides i per associació il·lícita (pertanyien al Frente Antisistema). Se'ls van requisar un llançagranades, escopetes de canons retallats o destrals de doble tall, a més d'esvàstiques i propaganda nazi. Van ser absolts en declarar-se il·legals les escoltes policials que van permetre'n la detenció.

El director del film, guanyador del premi a la millor pel·lícula en l'últim Festival de Màlaga per *Els dies que vindran*, assenyala que estan intentant ser els més fidels possible als fets i als escenaris on van succeir. "Per a mi no existeix l'esfera íntima sense la política ni l'esfera política sense l'íntima", comenta sobre la pel·lícula, en què participen els actors Pablo Molinero i Glòria March com a protagonistes per encarnar els pares. La pel·lícula és també un homenatge a ells i a la seva lluita per mantenir viva la memòria del seu fill. "Sí, ho sé, però no sé si la podré veure, la veritat", comentava un emocionat Guillem Agulló.

Ferran Bono "La por d'encarnar Guillem Agulló, el jove mort per la punyalada d'un neonazi". *El País* 12-12-2019.

Activitats

1. Què denoten les dificultats del rodatge que va haver de superar "La mort de Guillem"?
2. Creieu que hi ha complaença amb la ultradreta a Espanya?
3. En què s'ha convertit la figura de Guillem Agulló?

GUILLEM AGULLÓ, EL DESPERTAR MÉS BRUTAL

La pel·lícula *La mort de Guillem*, del director Carlos Marques-Marcet, no ha decebut cap de les expectatives que havia aixecat. Explica, com ja és prou conegut, la història de l'assassinat del jove antifeixista valencià Guillem Agulló a mans d'un grup de neonazis, i el calvari posterior que van viure els seus pares

davant de la justícia, els mitjans de comunicació i els sectors de la societat afins al nacionalisme espanyol de dreta i extrema dreta. Una part d'aquest calvari, perquè, de fet, Carme Salvador i Guillem Agulló (els pares de Guillem Agulló Salvador) encara ara segueixen rebent insults i amenaces. La tensió dramàtica del film està a l'altura dels fets narrats, les interpretacions són de gran qualitat (especialment les de Glòria March i Pablo Molinero, que impressionen en el paper de la mare i el pare de Guillem) i tot el conjunt evidencia el saber fer de Marques-Marcet, un dels cineastes catalans joves més interessants. L'emissió simultània de la pel·lícula a les televisions públiques de Catalunya, les Balears i el País Valencià (TV3, IB3 i À Punt) va ser un altre encert, i les altes audiències obtingudes haurien de marcar aquesta col·laboració com el bon camí a seguir. Hi ha un espai de comunicació en llengua catalana que es troba encara per construir (però que està ben estudiat i teoritzat: vegeu els treballs de Josep Gifreu, Joan Manuel Tresserras o Enric Marín). Per altra banda, la novel·la *Guillem*, de Núria Cadenes, publicada també enguany, és una altra ficció que ofereix una aproximació penetrant a aquests mateixos fets.

Guillem Agulló Salvador tindria 45 o 46 anys si fos viu, era de la mateixa quinta -o amb pocs mesos de diferència- que Manel Marí o Borja Penalba: poetes d'esperit llibertari, glorioses bestioles àcrates i inclassificables. Guillem Agulló militava als Maulets, i el seu assassinat (d'una punyalada al cor assestadada pel feixista Pedro José Cuevas mentre els seus companys subjectaven Guillem), així com el judici infame que va merèixer a l'Audiència Provincial de Castelló, van ser per a la nostra generació el despertar més brutal. Havíem crescut convençuts de ser ciutadans d'una democràcia jove, plena de lluminoses possibilitats de futur per viure. I de sobte comprovàvem de la pitjor manera que érem en un incert i llarg canvi de règim, en què l'extrema dreta i els feixistes campaven a lloure i impunes, gràcies a la cobertura que els proporcionava tot el sistema polític i institucional que coneixem com a sistema del 78. En especial, tota la part del sistema que gravita entorn de la seva formació política més important i poderosa, el Partit Popular, suposadament de centredreta. Entre la nostra generació, i els que són uns anys més joves, hi ha també els defensors més agressius, mentiders i descarats d'aquest sistema, i del seu braç violent i neonazi. Per això són necessàries i valuoses ficcions com la novel·la *Guillem*, de Núria Cadenes, o el film *La mort de Guillem*, de Carlos Marques-Marcet. I no: ni oblit, ni perdó.

Sebastià Alzamora "Guillem Agulló, el despertar més brutal" Diari Ara. 4-10-2020

Activitats

1. Què n'opineu de l'afirmació que *un espai de comunicació en llengua catalana es troba encara per construir*? Per què no s'ha construït?
2. Després de gairebé 30 anys de l'assassinat de Guillem Agulló, segueix intacta la impunitat de la ultradreta? Amb quins indicadors ho podem comprovar?

CONTRACAMP: ASPECTES DIDÀCTICS PER AL PROFESSORAT

Elements de debat i relacions que es poden establir

- La ultradreta i la seva impunitat.
- La lluita contra les actituds i accions feixistes.
- La integritat i la dignitat contra el feixisme.
- La memòria històrica.
- Les irregularitats judicials.
- El feixisme en els aparells de l'Estat espanyol.
- Reflexió sobre situacions del present que atempten contra els drets humans.
- El cinema com a element de coneixement històric.

Objectius formatius

- Conèixer les circumstàncies del cas de l'assassinat de Guillem Agulló.
- Reflexionar sobre el poder i la impunitat dels grups antidemocràtics a l'Estat espanyol.
- Analitzar les característiques de les pràctiques de la ultradreta.
- Entendre els mecanismes que determinen l'origen i el desenvolupament dels feixismes.
- Poder identificar situacions del present contràries als drets humans i als principis democràtics.
- Reflexionar sobre la memòria democràtica.
- Fer servir el cinema per analitzar la societat.
- Conèixer diferents recursos expressius del cinema.

Criteris d'avaluació

- Visionat atent, correcte i respectuós del film.
- Respondre les qüestions de comprensió i del llenguatge audiovisual de forma reflexiva i interessada.
- Capacitat per relacionar i entendre les diferents problemàtiques polítiques plantejades en el film
- Identificar els temes i subtemes de la pel·lícula.
- Lectura dels textos de la proposta didàctica i realització adequada de les activitats.
- Participació activa en els debats que es puguin suscitar.
- Expressió escrita i oral correcta de les feines proposades.

